

Kultuuriobjektide rahastamine võidakse üle vaadata

Kultuuriminister Heidy Purga (RE) sõnul läheb kultuurile eraldatud rahast liiga palju ehituste peale – seda enam, et ehitamine muutub järjest kallimaks. Seetõttu on keeruline seis ka viie riiklikult tähtsa kultuuriobjektiga.

Purga nentis kolmapäeval ETV «Esimeses stuudios», et iga ministeerium peab oma kuluread üle vaatama, sest riigi rahaseis on keeruline. «Tuleb aru saada, et riigil pole võimalik päris kõike toetada. Aga oma struktuure, toetusmeetmeid, rahastamisaluseid on küll võimalik üle vaadata, vaadata sisse eri tegevustesse, kus toimub näiteks dubleerimist.»

Purga hinnangul läheb liiga palju kultuuriraha ehitistesse, eriti praegu, kui ehitamine on muutunud palju kallimaks. Loomulikult tuleb seetõttu tunda muret, milline seis on nende viie riiklikult tähtsa kultuuriobjektiga, mis paar aastat tagasi riigikogus ära kinnitati ja mida pidi rahastama kultuurkapital.

Kultuuriminister ise polnud eile Postimehele kättesaadav ja olukorda selgitas ministeeriumi nõunik Hannus Luure. Tema sõnul ei saa ministeerium riiklikult tähtsate objektide muutusi ja arenguid kommenteerida, seda saavad teha riigikogu ja kultuurkapital. Ministri arvamus võib Luure kinnitusel tsiteerida, kuid kogu teema üle otsustamine on siiski riigikogu käes.

Valitsusel uusi ettepanekuid pole

Riigikogu otsuseid täitva kultuurkapitali juhatuse esimehe Margus Allikmaa sõnul ei ole midagi muutunud pärast seda, kui riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimekiri 2021. aasta sügisel kinnitati. Pingerida, mille järgi hakatakse neid objekte kultuurkapitali kaudu rahastama, sai toona järgmine: Tartu südalinna kultuurikeskus SÜKu, Narva Kreenholmi kultuurikvartal Manufaktuur, Arvo Pärdi nimeline muusikamaja Rakveres, rahvusooperi Estonia hoone juurdeehitus ja Tallinna filmilinnak.

Allikmaa ütles, et on ministriga suhelnud ning saanud kinnituse, et mingeid uusi ettepanekuid valitsusel ei ole. Ministri mure on tema sõnul pigem see, kuidas juba valminud kultuuriobjektide

postimees.ee

Kultuuriminister
Heidy Purga
Rahvusooper Estonia
Estonia teater
Teater

kulud kontrolli all hoida. Kõige kaugemale on jõudnud Tartu SüKu ja Rakvere Pärdi keskuse asjaajamine, nendega on kultuurkapitalil Allikmaa kinnitusel juba lepingud olemas. SüKu puhul on eraldi arutatud, kuidas uude kohta koliva muuseumi kulud liiga suureks ei läheks, kuid projektiga liigutakse kindlalt edasi.

Kultuurkapital ei saa läheneda igale objektile erinevalt. Saame lähtuda vaid sellest, mis kultuurikomisjonis öeldi ehituse orienteerivaks maksumuseks.

Kultuurkapitali juht Margus Allikmaa

Ülejäänud objektide puhul on aga veel palju lahtisi otsi. Estonia teatri juurdeehitise küsimus lahendatakse kava järgi sügiseks, kuid Allikmaale teadaolevalt kohtub Tallinna linnaeape Mihhail Kõlvart (KE) teatrirahvaga juba 20. juunil. Teatavasti ei ole teatri laiendamine Tammsaare pargi arvelt meeltemööda paljudele huvirühmadele, kuid teatri ja linnavalitsuse ühine komisjon peab olukorrale lahenduse leidma. Seni pole teada, kui suurt summat on projekti teostamiseks vaja.

Filmilinnak küsib rohkem raha

Kultuurkapitali juht peatus pikemalt Tallinna filmilinnakul, mis on objektide hulgas viimasel kohal, sest pääses nimekirja üldse napilt. Allikmaa sõnul võib kujuneda probleemiks see, et filmilinnaku tegijad, kes on esitanud taotluse lepingu sõlmimiseks, küsivad nüüd palju suuremat summat, kui nad esitasid nimekirja saamiseks.

«Me sidusime need lepingud ka ehitushinna indeksiga, et oleks alus, mille pealt arvutada. Viimane on ametlik ja kõigile teada number, mis tähendab, et üllatusi ei tohiks tulla. Samamoodi tegime Pärdi keskusega,» rääkis Allikmaa. «Kultuurkapital ei saa läheneda igale objektile erinevalt. Saame lähtuda vaid sellest, mis riigikogu kultuurikomisjonis öeldi ehituse orienteerivaks maksumuseks. Selle summa saame siis alati ehitushinna indeksiga läbi korrutada, kui võtame alguspunktiks 2022. aasta esimese kvartali ehitustööde hinnad – see tagaks võrdse kohtlemise.»

Teine filmilinnakuga seonduv probleem on kultuurkapitali juhi

sõnul riigiabi küsimine. «Juristid peaksid neid asju analüüsima. Euroopa Liidu tasandil vaadatakse väga tähelepanelikult riigiabi peale, siin ei tohi tekkida konkurentsimoonutust,» lausus Allikmaa. «Euroopa Liidu nõudmistes on öeldud, et kui 80 protsenti investeringutest kasutatakse kohaliku kultuuri tarbeks, siis selline riigiabi on lubatud. Kui see protsent jääb alla 80, on protsess loa saamiseks väga pikk ja tülikas. Teema on aga oluline, sest filmiinimesed on teinud suure panuse raha tagasimakse süsteemi peale, et meelitada siia välismaiseid filmitegijaid.»

Allikmaa sõnul on ta ise sellise süsteemi suhtes mõnevõrra skeptiline, sest see muudab arvestuse keeruliseks ja läbipaistmatuks. «See loogika on mujal alguse saanud lihtsast asjast, käibemaksu tagastamisest piiril. Filmitegemise tagasimakse puhul toimib sama loogika. Kui kulutatakse siin, siis võib viiendiku ehk käibemaksu osa neile tagasi maksta. Kuid seda ei taheta meil ametlikult nii käsitleda,» selgitas ta. «Seda tuleks aga teha, sest see looks kindlustunde. Seni pole aga kontrollitud, kuidas on kulutatud summa, mille mujalt tulnud filmitegijad kätte saavad. Meil siin saavad tööd toitlustajad, majutajad ja teised, kuid need, kes kohapeal kulutusi teevad, võiksid kõik oma kuludokumendid kokku korjata ja korruga riigile esitada, siis oleks kõik avalik, selge ja lihtne. Seda pole aga tehtud ja nii polegi selge, kui palju raha tegelikult selle tagasimaksesüsteemiga tagasi saadakse.»

Kultuurikomisjoni pole jõudnud

Tallinna filmilinnaku projekti juht Glen Noormets rõhutas Postimehele, et nad ei taha taotletavat summat suurendada, aga nüüd on lõpuks teada, kui kalliks kogu projekt läheb. Summa on esialgselt mõnevõrra suurem põhjusel, et koosneb nüüd paljudest eri komponentidest, samal ajal kui alguses käidi kultuurikomisjonile välja põhihoone maksumus. «Nüüd kuuluvad sellesse summasse hooned, maa hind, nõustamised, projekteerimine jms – liitsime need kõik kokku,» selgitas ta. «Saame filmivaldkonna arendamiseks kokku 13 000 m² maad ja tänu sellele tekib esimest korda Eestis asjakohane taristu, mida pole 1990ndatest alates olnud. Tundub, et teiste riiklikult tähtsate kultuuriobjektidega võrreldes on meie ruutmeetri hind umbes kaks korda madalam. Riigiabi pole aga mingi probleem, sest

meie tegevuse ja rahastamise vastavust Euroopa Liidu nõuetele on piisavalt analüüsitud.» Filmilinnaku rajamiseks küsitakse 36,5 miljonit eurot.

Filmilinnaku eskiis.

Repro

Riigikogu kultuurikomisjoni aseesimees Tõnis Lukas nentis, et kultuurkapitali rahastatavate kultuuriobjektide teema ei ole riigikogu praeguses koosseisus veel kultuurikomisjoni jõudnud. Kultuuriminister on käinud tema sõnul küll komisjonile kavadest rääkimas, kuid nendele objektidele ei keskendutud.

Ma ei näe, et rahvusraamatukogu ja ERR peaksid jääma kultuurkapitali alla. Ka muuseumide varahoidlad peavad olema riiklikes investeeringutes sees.

Kultuurikomisjoni aseesimees Tõnis Lukas

Lukas lisas, et tal on südame peal ka rahvusraamatukogu remondi lõpuleviimine, ERRi uue hoone ja muuseumide keskvarahoidlate rajamine. Need ei ole küll arvatud riiklikult kõige olulisemate objektide hulka ega suunatud kultuurkapitalile rahastamiseks, kuid on kauaaegse haridus- ja kultuurijuhi kinnitusel samuti üliolulised.

«Ma ei näe, et rahvusraamatukogu ja ERR peaksid jääma kultuurkapitali alla. Need olid riiklikud investeeringud, mis said juba enne otsustatud, kui tehti see viie suure kultuuriobjekti nimekiri,» rääkis Lukas. «Ka muuseumide varahoidlad peavad olema riiklikes investeeringutes sees.»

Allikmaa sõnul võiks vähemalt ERRi stuudiote hoone ehitus, millest on räägitud juba poolteist aastakümnet, teoks saada vaid kultuurkapitali kaudu. Ta lisas, et sellepärast on ka koalitsioonil kavas tõsta hasartmängumaksu.

Kreenholmi Manufaktuuri omaniku OÜ Narva Gate tegevjuht Jaanus Mikk ütles, et 2019. aastal tehtud taotluses küsiti riigilt sealse kultuurikvartali jaoks 15 miljonit eurot, omanik ise pidi panema juurde teist sama palju hotelli jm teenindavate üksuste loomiseks. «Projekt seisab praegu sihtasutuse loomise taga, küsimus on selles, kas sihtasutuses osaleb ka Narva linn.

Ootame volikogu otsust. Kuna aga nii palju aastaid on möödunud, on ka ehitushinnad nüüd kindlasti teised,» nentis Mikk.